

Bikom k tajchom

JANO A PETER BY BYLI DVA OBYČEJNÍ SLOVENŠTÍ BIKEŘI, NEBÝT OVŠEM JEJICH PROJEKTU BIKOM K TAJCHOM. MAJÍ RÁDI KRAJ, KDE ŽIJÍ, PRO JEHO KRÁSU A BIKOVOU PŘÍVĚTIVOST, ALE VELMI JE MRZELO, ŽE JEJ OSTATNÍ BIKEŘI PŘÍLIŠ NENAVŠTĚVUJÍ. MRZELO JE NATOLIK, ŽE SE ROZHODLI VYZNAČIT PRO NĚ A UPRAVOVAT AKTUÁLNĚ 100 KM TRAS, VYTVOŘIT JIM ZÁZEMÍ, POSKYTOVAT INFORMACE. TO VŠE VE SVÉM VOLNÉM ČASE.

Zní to jako pohádka, ale je to skutečnost, za níž je láska k horskému kolu a krajině v okolí svého domova, stovky hodin manuální práce i vyřizování potřebných povolení bez prvoplánového nároku na odměnu. Spousta volného času, prostředků a v neposlední řadě i nervů. Co víc, po všech peripetiích se v již funkčním projektu tras objeví nečekané problémy, které je třeba řešit (hovoříme například o ničení značení).

Za projektem Bikom k tajchom, jemuž dala jméno jedna ze zajímavostí banskoštiavnického kraje – tajchy, specifické vodní nádrže nezbytné pro provoz tamních dolů, kolem nichž trasy vedou – stojí dvojice Jano Úrek a Peter Nemec, která v rozhovoru v rámci tohoto článku označuje za důvody svého rozhodnutí především fakt, že blízké okolí Banské Štiavnice nabízí nádhernou přírodu, kopcovitou, ideální pro jízdu na horském kole. Bikery neznalé cest ale mnohdy od-

razovala od zdolávání terénu absence značení, přítomnost množství cest a svážnic, z nichž mnohé jsou slepé. Vyjet sem a nebýt připraven znamená často bloudit, vracet se a znovu hledat. Tedy znamenalo.

Vše, co bikové středisko má mít – i něco navíc

Projekt Bikom k tajchom zahrnuje v současnosti přibližně sto kilometrů značených tras (celkem je jich osm, každý okruh má

své jméno) pro „nenáročné“ bikery, rozuměj takové, kteří se spokojí s jízdou především po lesních a polních cestách, byť místy rozbitých. Ono ani jiné vedení tras není (respektive nebylo) vzhledem ke slovenskému zákonu omezujícímu pohyb cyklistů v přírodě možné. Samozřejmostí projektu je perfektně připravená webová stránka s veškerými potřebnými informacemi (včetně například GPS tras ke stažení, fotogalerie, tipů na ubytování, na přírodní památky v okolí atd.), bezchybné a přehledné značení. Trasy navíc vedou přírodou hluboce protkanou historií důlního řemesla, což dává jízdě další rozměr.

Jako centrální bod výletu je dobře zvolená druhá nejdelší vesnice Slovenska Hod-

TAJCH JE KDYŽ...

V průběhu 17. a 18. století, kdy bylo potřeba dobývat hlouběji v zemi položená ložiska a nestačila lidská a zvířecí síla na pohon čerpacích a těžebních zařízení, se jako jediná možná alternativa ukázala voda. V přírodních podmínkách okolí Banské Štiavnice ji však nebyl dostačující zdroj, a tak tu vytvořili soustavu umělých vodních nádrží, tajchů (slovo má pravděpodobně základ v německém teich – rybník), ve kterých se akumulovala voda ze srážek a její energetický potenciál se využíval na pohon důlních zařízení.

První snahy o výstavbu umělých vodních nádrží byly už na začátku 16. století, avšak až v 1. polovině 18. století k ní opravdu došlo. Byl vytvořen důmyslný důlní vodohospodářský systém, který nejenže zachránil banskoštiavnické doly, ale na jeho energetickém základu byla vyvinuta důlní čerpací technika, jež byla vzorem i pro jiné důlní revíry na světě.

V současnosti slouží tajchy pro rekreační účely nebo jako zdroj užitkové vody, tajch Rozgrund pak jako zdroj pitné vody pro Banskou Štiavnicu. (pch)

ruša-Hámre. Přiznám se, že byt jsem Slovák tělem i duší, tento název jsem nikdy neslyšel a musel jsem napoprvé použít „nástroj všemocný“ – internetový vyhledávač. Ona totiž Hodruša samotná je od pádu komunizmu ve velkém útlumu a podstatnou část turistů uloví právě historií krásná Banská Štiavnica (její návštěva je pro každého, kdo sem zavítá, naprosto nutná).

Vzhůru mezi tajchy

Popis je jedna věc, vlastní zkušenost ale přinese mnohem více – mimo jiné i dohodnuté setkání s autory projektu a rozhovor s nimi. Na podzim jsme proto vyrazili za víkendovým ježděním a plnohodnotným

průzkumem tras mezi tajchy. Jako základní tábor nám poslouží ze solidní nabídky tamních ubytování vybraná Villa Aida (cena za osobu a noc je 15 eur, nutno zmínit opravdu dobré pivo čepované veselým krčmářem).

Z hlavního menu tras vybíráme Velký hodrušský okruh, pohodová délka 41 km a jemné převýšení lehce přes tisícovku – to musíme zmáknout i s fotodokumentováním. Podzimní počasí už týden ukazuje to nejlepší z repertoáru a slunce jako by chtělo vynahradit každou minutu popršenou v létě.

Okruh začíná lehkým stoupáním na začátku vesnice směrem od Žarnovice. Jak už to tak bývá, čím lehčí stoupání, tím je delší

– patnáct kilometrů monotónního stoupání v listnatém lese, momentálně oděném v barevném hávu jako na karneval v Riu. V letním parnu budou koruny listnáčů chránit před spalujícím sluncem, po delších deštích ale štěrková svážnice bude ve stínu pomaleji schnout. To je i náš případ, o mokré úseky s blátivým „pomazáním“ není nouze – to ale k podzimu patří.

Za informační tabulí (číslo 2, je to zároveň křižovatka s Malým hodrušským okruhem) se konečně začínají otvírat výhledy do nížiny a na protilehlé kopce. Jsou tu jeden vedle druhého, malé sopky, co bikera nenechávají chladným. Vidět jsou i protilehlé vrchy, kudy se vine okruh. Skvěle vedený trail sleduje vrstevnici až po Červenou studni. Prostředí dokonale vystihuje známá hláška „pohoda lesní“. Přesně na takovéto ježdění bych vzal přítelkyni, aby přičichla k bikingu – žádné terénní nástrahy nebo technické úseky, jen pěkné šlapáníčko v ještě krásnějším prostředí.

V tomhle pohodovém rozjímání jsem úplně zapomněl připomenout první tajch, který jsme minuli – Kopanický. Mně laikovi to připadalo jako klasické jezírko z jihočeských luhů a hájů. Až při debatě u piva mi chlapci upřesnili, o jaké důmyslné zařízení se doopravdy jedná. Původní stavitelé si dali opravdu důkladnou práci a vybudovaná síť vodních kanálů dodnes budí respekt. Možnost jezdit tu s průvodcem by přidala naučný rozměr výjezdu. Historie chtívá jezdce tady budou spokojeni.

Traverzování 939 metrů vysokého kopce Tanád se nevyhneme přejezdu lyžařské sjezdovky. Podklad pod pneumatikami se změnil na travnatou podušku, posléze asfalt, ale jen kousek. Další přehledné značení nasměruje i permanentní bloudivce do terénu. Zvlněným profilem se pomaloučku přibližuje

jeme k hoře Kerling. Tu si jistě zapamatujete podle krutého stoupání po kamenitém povrchu. Naštěstí se jedná o krátký úsek, který vás vyvede k samotnému vrcholu s kaplí. Plochý Kerling servíruje při krátké občerstvovačce panoramatické výhledy do Štiavnických vrchů.

Následuje pětikilometrový sjezd. V lese se to solidně smýká, udržet se ve stopě vyžaduje trochu koncentrace. Za sucha je to bezproblémový sjezdík svážnicí, na chvíli

prosvětlený osamělou loukou. Uvědomuji si, že jsme dnes nepotkali ani živáčka, kdo hledá klid, je tu tedy na správné adrese. Klesání se napojí na štěrkovou cestu, je svižné, takové maratonské, technické úseky nebo náročné pasáže chybějí i ve sjezdu. Kilometry ubývají rychle a dolů do nížiny je to už jen pár minut mezi samoty – pravděpodobně opuštěné. Závěrečný asfaltový úsek k základnímu táboru a pro dnešek hotovo.

S odstupem lze říci, že Velký hodrušský okruh nadchne prostředím, kterým vede, potěší člověka, který hledá klid v náručí přírody. Bíkeři vyžívající se v pasážích prošípanými překážkami, technikou a náročnými sjezdy uspokojení nedojdou. Singletracky tu najdete, ale jen v několika krátkých úsecích. Příčinou je nemožnost vést jednostopý trail přes chráněnou krajinnou oblast. Jednou z možností zůstává podle stavitelů dohoda s lyžařským střediskem.

Zkušenost druhá

Druhý den vyrážíme na Malý hodrušský okruh. Nemá již smysl vzpomínat bezproblémové značení Jelšovskou nížinou, značení je perfektní všude. Ukázkové.

Jednoduché a táhlé stoupání v poklidném tempu okolo vrchu Včelín nás naladilo na včerejší frekvenci, po modrém značení pokračujeme na vrchol kopce. Výhledů je dnes méně, většinou jen na kopce naproti, vidíme i včerejší trasu. Následující sjezd vede lesním korytem s pořádnou vrstvou listí, po rychlé jízdě vyplujeme z terénu přímo do vesnice. Dojeté, vyzkoušené, atmosféra trasy je stejná jako včera, jen je okruh kratší a nabídne méně panoramat.

Ovlivnění prostředím a možnostmi

S odstupem po zkoušce tras Bajkom k tajchom musím říci, že atmosféra tamní krajiny člověka ovlivňuje, přiměje ho k poklidnému brouzdání po kopcích. Síť svážnic je tu hustá a patřičně se dá využít na přepojení různých variant tras. Spojky jsou v mapě značené žlutou barvou, nedá se zabloudit. Varianty při spojování okruhů dávají dostatečnou svobodu výběru, kdo má chuť naložit si pořádnou porci kilometrů, může, kdo už nemůže nebo jej zaskočí počasí, trasu si lehko zkrátí.

Kluky, kteří za projektem stojí, musím pochválit nejen za tuto práci, ale i za to,

že v boji s legislativou udělali maximum a množství odvedené práce tomu svědčí. Věřím, že bikerů, pro něž není alfou a omezením ježdění extra těžký terén, takové, kteří ocení přírodu i památky, tu bude jen a jen přibývat, a tak projekt dojde naplnění. Když časem přibude i areál u lyžařského střediska pro adrenalinové ježdění, tehdy bude platit i na informační brožuře napsané heslo: „Ráj pro horské cyklisty v srdci Slovenska.“

Text a foto: Pavel Chrenčík

ZNAČENÍ, JEŽ BY MOHLO BÝT PŘÍKLADEM

V terénu jsou trasy projektu Bikom k tajchom vyznačeny cyklistickým značením, které prosazuje a používá Slovenský cykloklub, tudíž vás bude provázet malovaný znak „C“. Použity jsou čtyři barvy – červená, modrá, zelená a žlutá. V důležitých místech a v křižování tras je pohyb cyklistů usměrněný prostřednictvím orientačních tabulek (orientační místo – každé je očíslované). Vstupní místa na trasy sousedí s parkovištěm a jsou vybavena informační tabulí. Kromě barevně vyznačených tras jsou v systému i takzvané tematické trasy – při jejich přejezdu se cyklista orientuje jen podle seznamu orientačních míst, kterými trasa prochází – seznam je uvedený u popisu trasy.

Logo projektu Bajkom k tajchom sestává ze čtyř segmentů s daným významem.

Symbol kruhu s převodníkem uvnitř je převzatý od IMBA (International Mountain Bicycling Association). Ukrývá se za ním slovíčko JEZDI (v angličtině RIDE), symbol však má širší význam. Měl by evokovat radost z jízdy na kole v krásné přírodě s přihlédnutím na bezpečnost jízdy v terénu.

Symbol zapleteného kola charakterizuje cykloturistiku spojenou s objevováním bohaté historie důlního regionu, která zde na návštěvníka čeká na každém kroku, a s obdivováním pozoruhodností a krásy Štiavnických vrchů.

Třetí symbol charakterizuje TAJCH s jeho nezaměnitelnou budovou – mnichem, který se nachází na hrázi jednotlivých důlních tajchů.

Také čtvrtá ikona je převzatá od IMBA. Symbolizuje slovo RESPEKTUJ (v angličtině: RESPECT). Upozorňuje horské cyklisty jezdící po tratích Bikom k tajchom na dodržování pravidel chování v přírodě a pravidel bezpečné jízdy na kole.

PŘI NÁVŠTĚVĚ TRAS BAJKOM K TAJCHOM JSME SI NEMOHLI NECHAT UJÍT MOŽNOST VYZPOVÍDAT AUTORY TOHOTO PROJEKTU. JANO ÚREK JE DOMORODÝ BIKER Z HODRUŠE-HÁMROV A ZAKLÁDAJÍCÍ ČLEN CYKLOKLUBU MT BIKER HODRUŠA-HÁMRE STEJNĚ JAKO PETER NEMEC Z BRATISLAVY.

Kde se vzala první myšlenka vyznačit si „vlastní“ trasy?

Jano: První myšlenky o vyznačení několika kilometrů cyklotras v okolí Hodrušské doliny mi proběhly hlavou už v roce 2006 při častých společných jízdách s přáteli po starých lesních cestičkách a chodnicích ve Štiavnických vrších, kde jsme objevili nádherné výhledy, přírodu a výborné podmínky pro horskou cyklistiku. Ale nikdo kromě nás a pár nadšenců z okolí tu nejezdil, většinu lidí odradilo množství lesních křižovatek a nikam nevedoucích svážnic. Dalším impulzem k tomu, abychom začali budovat cyklotrasy v našem regionu, byly nešťastné novely Zákona o ochraně přírody č. 543/2002 a Zákona o lesích č. 326/2005, které doslova vyháněly bikery z lesa. V době přijetí vzpomínaných novel zákonů to byl doslova hon na bikery v lesích. Ale naštěstí další novela zákona zjemnila rétoriku o pravidlech vjezdu cyklistů do lesa.“

Co bylo zlomovým okamžikem, chvílí rozhodnutí?

Jano: „Byl to rok 2007. S přáteli z Hodruše a Žiaru jsme začali jezdit cyklomaratony slovenské MTB série a na jednom z nich jsme se poznali s Peťom Němcem z Bratislavy, který v té době místo pro svůj budoucí domov. Náš region znal jen ze Štiavnické strany, ale lákal ho. Dohodli jsme se, že přijede k nám a my mu ukážeme naše oblíbené trasy. Peťo přijel, projel jsem to tu křížem krážem. Byl fascinovaný místní přírodou, důlními tajchy a historickými památkami. Přijel podruhé, potřetí... a začali jsme spolu dávat dohromady jednotlivé části celého projektu Bikom k tajchom.“

Měli jste v té době nějaké zkušenosti s legalizováním, značením a budováním cyklotras?

Jano: „Ani já, ani on. Ale počáteční neúspěchy při vybavování povolení na legalizaci cyklotras například od Lesního úřadu, CHKO Štiavnické Vrchy a nás neodradily. Poučili

jse se, vypracovali jsme projektovou dokumentaci, zlepšili mapové podklady a znovu jsme požádali jednotlivé instituce o povolení na vybudování cyklotras Bikom k tajchom.“

Napodruhé už jste byli úspěšní?

Jano: „V dubnu 2009 jsme dostali kladné rozhodnutí z Krajského úřadu životního prostředí v Banské Bystrici a mohli jsme začít se samotnou realizací v terénu. Přiznám se, že na papíru vyznačit přibližně 100 km cyklotras je mnohem jednodušší, než je kvalitně vyznačit v terénu. Na začátku práce v terénu jsem si myslel, že to bude nekonečný příběh. Ale člověk si zvykne a hledá v té práci jen pozitivní věci.“

Přiznám se, že ve dvou mi to přijde jako sci-fi.

Jano: „Nikoliv ve dvou. Musím zdůraznit, že bez přátel – dobrovolníků z Hodruše, Žiaru nad Hronem a Banske Štiavnice – bychom to s Peťom sami nezvládli vyznačit.“

Zeptám se jednoduše – proč? Proč tolik vlastního času a prostředků?

Peter: „Odpracovali jsme spolu s přáteli na tomto projektu velké množství hodin po dobu posledních dvou let bez nároku na odměnu. Myslím, že ani jeden z nich nelituje času stráveného při pracích, protože

si uvědomuje, jaký význam má projekt pro rozvoj horské cykloturistiky a celkově pro turizmus ve Štiavnickém regionu.“

Co jsou tajchy, vysvětlujeme v samostatném boxu v článku, ale kolik jich v oblasti tras je?

Peter: „Na naší mapě je uvedeno 15 tajchů, které jsou detailně popsány i na naší webové stránce. Celkem je jich ale v okolí Banske Štiavnice čtyřnadvacet a v minulosti jich bylo ještě daleko víc.“

Měli jste od počátku nějakou představu, jak budete značené trasy projektovat a pro jaké jezdce budou určené?

Jano: „Při projektování tras jsme vycházeli z toho, co máme najeté a co se nám z pohledu bika líbilo. Nebyli jsme zaměřeni jen na určitou skupinu horských cyklistů, chtěli jsme, aby si u nás přišli na své nejen technicky a kondičně zdatnější bikeri, ale i cykloturisté, rodiny s dětmi. V původním projektu bylo navrženo ještě více kilometrů cyklotras, ale lesníci nám neschválili všechno. Všechny trasy projektu jsou značené podle platné normy pro cykloznačení. Cyklotrasy jsou obousměrně sjízdné a jsou proto v obou směrech značené tak, aby se uměl biker v terénu orientovat bez papírové mapy nebo GPS zařízení.“

Tratí je osm, ale díky křižovatkám si jich lze vytvořit mnohem více, je to tak?

Peter: „Na tratích je 29 orientačních míst, které rozdělují cyklotrasy do segmentů, ze kterých si může biker vyskládat vlastní trasu. Tento doplňkový systém značení jsme převzali ze zahraničí a myslím si, že je zatím na Slovensku jedinečný. Dělení tras na segmenty poskytuje uživateli značnou variabilitu v plánování trasy.“

Kromě toho máme cyklotrasy barevně odlišené do okruhů, což poskytuje bikerovi výhodu, že když se bude orientovat v terénu podle jedné barvy, tak přijede na to stejné místo, kde začínal, bez toho, aby jel po té stejné trase. Také jsme navrhli dva tematické okruhy, které jsou vyskládané z částí (segmentů) jiných cyklotras. Snažili jsme se prostřednictvím značených tras bikerům a cykloturistům zpřístupnit krásnou přírodu Štiavnických vrchů, jedinečný systém důlních jarků a tajchů, historické památky a jiné zajímavosti v regionu.“

Kolik kilometrů v současnosti projekt čítá?

Peter: „Staráme se s kamarády vlastnoručně o sto kilometrů trailů, jim patří obrovský dík, že jsou stále ochotní pomáhat ve svém volném čase. Je to hlavně jejich zásluha, že jsme to dali za rok do tohoto stavu.“

Jaký je váš nejoblíbenější okruh, nebo který doporučujete?

Peter: „Já pro rekreační cyklisty doporučuji dvě tematické trasy s minimálním převýšením – Kopanickou osmičku a Hellov okruh. Obě jsou popsány v papírové mapě, kterou dostanete zadarmo ve vybraných ubytovacích zařízeních, na Obecním úřadu Hodruša-Hámre a v informační kanceláři v Banské Štiavnici. Ale nejvíce informací získáte na webové stránce projektu www.bajkomktajchom.sk.“

Jano: „Osobně doporučuji Velký hodrušský okruh s velkým množstvím výhledů a s největším pokrytím území a zábavným přejezdem podél Horního hodrušského jarku.“

Plánujete do budoucna vylepšit trasy o náročnější sekce nebo technické singly?

Peter: „Problém je, že se pohybujeme ve chráněné krajinné oblasti Štiavnické Vrchy a nemůžeme si tu dělat, co chceme. Trasy jsou vedené po existujících lesních cestách a chodnících, které jsme museli na mnoha místech zprůjezdnit. Nyní je lepší chvíli počkat, než domácí pochopí, že trasy jsou přínos pro region – potom by nemusel být problém pustit se i do singlů a postupně to zkvalitňovat dalšími kroky. Věřím v postupnou evoluci. Také ještě čekáme na odezvu od samotných návštěvníků, kteří mají možnost vyjádřit svůj názor na naše trasy v Knize návštěv na našem webu nebo na sociálních sítích.“

Jano: „Mojí prioritou je momentálně udržet ve funkčním stavu cyklotrasy, co se týká sjízdnosti a značení. Kladu velký důraz na to, aby hlavně domácí lidé a vlastníci pozemků přijali tento projekt jako něco, co je přínosem také pro ně, nejen pro úzkou skupinu lidí, kteří mají rádi horská kola. Když jsme začali se značením v terénu, měl jsem obavy, abych ho za pár dní nenašel poničené. Na Slovensku je ještě dost lidí, kterým dělá dobře ničit majetek, který slouží veřejnosti. Ale postupně se ale i zde společnost mění a lidé si začínají vážit věcí, které slouží všem. Naproti tomu i my zápasíme s nepřijímací našemu projektu, kteří nám už potřetí zničili značení na asi tříkilometrovém úseku. Věřím ale, že se nám podaří toto nedorozumění vyřešit.“

Postupnému rozšiřování se tedy nebráníte?

Jano: „Požadavky na rozšíření tras do dalších obcí jsou už u nás na stole. Ale všechno

to záleží na lidech, kteří budou ochotni pomoci při výstavbě tratí a budou ochotni převzít na sebe zodpovědnost za svěřené úkoly. Není v našich silách to všechno s Peťom organizačně a pracovně v terénu zabezpečit tak, aby se projekt rozšiřoval, a současně vykonávat údržbu existujících tratí. Nebráníme se spolupráci s jinými kluby nebo občanskými sdruženími, jen podotýkám, že všechno je to o odpovědnosti a důvěře. Mnoho lidí nám přislíbilo pomoc, ale zůstalo jen u slibů.“

Co se ale týká tebou dotazovaného budování nových singletracků a zábavních překážek na existujících tratích, tak v tom vidím problém, který naznačil Peťo. V CHKO jsou omezené možnosti zásahu do přírody. I v povolení od ochránců se doslovně píše, že nesmíme vytvářet nové chodníky. Na tratích, které procházejí po existujících chodnících a lesních cestách, také nemůžeme vytvářet umělé překážky, protože tyto cesty a chodníky využívají i jiní uživatelé, jako jsou lesníci a turisté. Ale budoucnost možná přinese jiné možnosti.

V současnosti by se dala vybudovat síť singltreků, nebo dokonce celý bikepark v oblasti lyžařské sjezdovky Salamandra, kde má pozemky v okolí ve vlastnictví majitel lanovky a ten může omezit těžbu dřeva a pohyb lesních mechanizmů na jeho pozemcích.“

Jste tedy ve fázi čekání.

Jano: „Ano, musíme počkat, jaké možnosti přinese budoucnost. Nyní je velmi důležitá odezva od bikerů a cykloturistů, kteří navštíví náš region a využijí naše trasy při poznávání krajiny a historie. Jen na jejich podpoře se dá dále budovat...“

Máte za sebou pořádnou porci dřiny a po takové námaze vám přejí mnoho spokojených bikerů a co nejvíce pozitivních ohlasů. Držím palce do budoucna a děkuji za rozhovor.

Text a foto: Pavel Chrenčík

